Lista lektur obowiązkowych w roku szkolnym 2024/2025

Klasy IV–VI[1]
1) Jan Brzechwa, *Akademia Pana Kleksa*
2) Janusz Christa, *Kajko i Kokosz. Szkoła latania* (komiks)
3) Clive Staples Lewis, *Opowieści z Narnii. Lew, czarownica i stara szafa*
4) Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*
5) John Ronald Reuel Tolkien, *Hobbit, czyli tam i z powrotem*

Klasy VII i VIII
1) Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*
2) Aleksander Fredro, *Zemsta*
3) Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*
4) Jan Kochanowski, wybór fraszek, wybrana pieśń, treny VII i VIII
5) Adam Mickiewicz*, Reduta Ordona*, *Świtezianka*, *Dziady* część II, *Pan Tadeusz* (księgi: I, II, IV, X, XI, XII)
6) Sławomir Mrożek, *Artysta*
7) Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*
8) Henryk Sienkiewicz, *Latarnik*, *Quo vadis* (fragmenty)
9) Juliusz Słowacki, *Balladyna*
10) Stefan Żeromski, *Syzyfowe prace* (fragmenty)

Inne lektury obowiązkowe, do których można odwołać się w zadaniach otwartych krótkiej odpowiedzi oraz w wypracowaniu

Klasy IV–VI
1) René Goscinny, Jean-Jacques Sempé, *Mikołajek* (wybór opowiadań)
2) Ignacy Krasicki, wybrane bajki
3) Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz* (wybrane fragmenty)
4) Józef Wybicki, *Mazurek Dąbrowskiego*
5) wybrane mity greckie, w tym mit o powstaniu świata oraz mity o Prometeuszu, o Syzyfie, o Demeter i Korze, o Dedalu i Ikarze, o Heraklesie, o Tezeuszu i Ariadnie
6) Biblia: stworzenie świata i człowieka oraz wybrane przypowieści ewangeliczne, w tym o talentach, o miłosiernym Samarytaninie
7) wybrane podania i legendy polskie
8) wybrane baśnie polskie i europejskie
9) Maria Konopnicka, *Rota*

[1] W roku szkolnym 2024/2025 zadania w części I arkusza, które będą dotyczyły lektur obowiązkowych dla klas IV–VI, będą odnosić się wyłącznie do fragmentu lektury zamieszczonego w arkuszu egzaminacyjnym, nie będą sprawdzały znajomości treści lub problematyki całej lektury obowiązkowej.

Lektury obowiązkowe wykreślone w podstawie programowej z 2024 r., do których także można odwołać się w zadaniach otwartych krótkiej odpowiedzi oraz w wypracowaniu

Klasy IV–VI

1) Charles Perrault, *Kopciuszek*
2) Adam Mickiewicz, *Powrót taty*, *Pani Twardowska*
3) Bolesław Prus, *Katarynka*
4) Aleksander Puszkin, *Bajka o rybaku i rybce*
5) Henryk Sienkiewicz, *W pustyni i w puszczy*
6) Juliusz Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*
7) legendy polskie: o Lechu, o Piaście, o Kraku i Wandzie
8) mit o Orfeuszu i Eurydyce
9) przypowieści: o siewcy, o pannach roztropnych

Klasy VII i VIII

1) Jan Kochanowski, treny I i V
2) Ignacy Krasicki, *Żona modna*
3) Adam Mickiewicz, *Śmierć pułkownika*, wybrany utwór z cyklu *Sonety krymskie*, *Pan Tadeusz* (księgi: III, V, VI, VII, VIII, IX)
4) Melchior Wańkowicz, *Tędy i owędy* (wybrany reportaż)

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Ferenc Molnár

CHŁOPCY Z PLACU BRONI

Wreszcie Pastorowie puścili go i Nemeczek wygramolił się ze stawu. Kiedy ujrzano go w ociekającym i zabłoconym ubraniu, wesołość wybuchła ze zdwojoną siłą. […] Prześcigano się w szyderstwach. [...]

Nemeczek nie reagował na te kpiny. Gorzko się uśmiechał i wygładzał mokrą kurtkę. Wtedy podszedł do niego Gereb i, szczerząc zęby w szerokim uśmiechu i kiwając głową, zapytał:

– No i co, dobrze było?

Nemeczek podniósł na niego swoje duże, niebieskie oczy i odparł:

– Dobrze – powiedział cicho i już głośniej dodał: – Było mi znacznie lepiej niż tobie, kiedy stałeś na brzegu i wyśmiewałeś się ze słabszego. I wolałbym siedzieć w tej wodzie po szyję nawet do nowego roku, niż knuć z wrogami moich przyjaciół. Nie żałuję, że zanurzyliście mnie w wodzie. Poprzednim razem, kiedy sam wpadłem do wody, też cię widziałem wśród nich na tej wyspie. I choćbyście mnie zapraszali, przypochlebiali się, a nawet dawali prezenty, nie chcę mieć z wami nic wspólnego. Możecie mnie wsadzić do wody po sto i po tysiąc razy, ja i tak przyjdę tu jutro i pojutrze! I schowam się gdzieś tak, że mnie nie znajdziecie. Nie boję się nikogo z was. A gdy przyjdziecie do nas, na Plac Broni, zabrać nam naszą ziemię, to będziemy na was czekać. I pokażę wam, że kiedy będzie nas dziesięciu, tyle samo co was, to zupełnie inaczej porozmawiamy. Teraz jestem tu sam. Łatwo było mnie pokonać! Silniejszy zawsze wygrywa. Pastorowie ukradli mi moje kulki[1] w Ogrodzie Muzealnym, bo byli silniejsi. W dziesięciu łatwo stawać przeciw jednemu. Ale ja nie żałuję. Możecie mnie nawet zabić, jeśli wam się tak spodoba. Nie musiałem przecież włazić do tej wody. Wystarczyłoby przystać do was. Ale ja tego nie chciałem. Możecie mnie utopić, zatłuc na śmierć, ale ja nigdy nie będę zdrajcą, jak ten ktoś, kto stoi wśród was, o... tam...

W tym momencie wyciągnął rękę i wskazał na Gereba, któremu śmiech uwiązł w gardle. Światło latarni padło na ładną, jasną głowę Nemeczka, oświetliło ociekające wodą ubranie. Odważnie, dumnie i ze spokojem patrzył Nemeczek Gerebowi prosto w oczy, a ten poczuł nagle jakiś ogromny ciężar na duszy. Spochmurniał i opuścił głowę. W tym momencie wszyscy umilkli i zapadła cisza niczym w kościele. Wyraźnie było słychać, jak z ubrania Nemeczka spadają na twardą ziemię krople wody.

Milczenie przerwał głos Nemeczka:

– Czy mogę odejść?

Nikt mu nie odpowiedział. Zapytał więc raz jeszcze:

– Nie zbijecie mnie? Mogę odejść?

A ponieważ nadal nikt nie odpowiedział, Nemeczek powoli ruszył w stronę mostku. Wszyscy stali nieruchomo, nikt nie drgnął, żeby go zatrzymać. […] Stojący przy moście dwaj wartownicy, którzy widzieli wszystko, co zaszło, patrzyli w milczeniu na Nemeczka. Nie śmieli go nawet dotknąć.

Kiedy Nemeczek wszedł na most, rozległ się grzmiący, głęboki głos Acza:

– Prezentuj broń!

Obaj wartownicy stanęli na baczność i unieśli wysoko w górę włócznie ze srebrnymi grotami. A w ślad za nimi wszyscy chłopcy trzasnęli obcasami i podnieśli swoje włócznie. I nikt nie odzywał się, jedynie ostrza włóczni błyszczały w poświacie księżyca.

Ferenc Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*, tłum. Tadeusz Olszański, Warszawa 2007.

[1] Kulki – używane w popularnej dawniej grze.

[492 wyrazy]

Zadanie 1. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu *Chłopcy z Placu Broni* oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Postawa Nemeczka świadczy o tym, że dochowanie wierności przyjaciołom wymaga odwagi.	**P**	**F**
Zachowanie Acza wobec Nemeczka jest wyrazem lekceważenia przeciwnika.	**P**	**F**

Zadanie 2. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu *Chłopcy z Placu Broni* oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Postawa Nemeczka wpłynęła na zmianę zachowania jego przeciwników.	**P**	**F**
Nemeczek nie był pewny reakcji swoich przeciwników na wypowiedziane przez siebie słowa.	**P**	**F**

Zadanie 3. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu *Chłopcy z Placu Broni* dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

W przytoczonym fragmencie utworu postawę Nemeczka charakteryzuje

A. zawiść.
B. ciekawość.
C. nieugiętość.
D. nieodpowiedzialność.

Zadanie 4. (0–1)

Spośród podanych pytań wskaż to, na które nie można znaleźć odpowiedzi w przytoczonym fragmencie utworu *Chłopcy z Placu Broni*. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Kto siłą przytrzymywał Nemeczka w wodzie?
B. W jakim celu Nemeczek pojawił się na wyspie?
C. W jaki sposób Feri Acz zareagował na słowa Nemeczka?
D. Kogo Nemeczek oskarżył o nielojalność wobec chłopców z Placu Broni?

Zadanie 5. (0–1)

W przytoczonym fragmencie utworu *Chłopcy z Placu Broni* Nemeczek stwierdza, że *silniejszy zawsze wygrywa*.

Uzasadnij, że w sytuacji opisanej w przytoczonym fragmencie utworu to Nemeczek okazał się silniejszy.

……

Zadanie 6. (0–1)

Na podstawie przytoczonego fragmentu utworu *Chłopcy z Placu Broni* wyjaśnij, dlaczego podczas spotkania z Nemeczkiem Gereb najpierw *szczerzył zęby w uśmiechu*, a potem *śmiech uwiązł mu w gardle*.

……

Zadanie 7. (0–2)

Spośród lektur obowiązkowych – innych niż *Chłopcy z Placu Broni* – wybierz tę, której bohater w sytuacji zagrożenia zachował godną postawę. Podaj tytuł tej lektury oraz jej bohatera.

Uzasadnij swój wybór. W uzasadnieniu przywołaj sytuację z tej lektury, ilustrującą Twoją argumentację.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego.

Tytuł lektury: .....

Bohater lektury: .....

Uzasadnienie wyboru: .....

.....

Zadanie 8. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

Znaczenia wyrazu podkreślonego w zdaniu *Prześcigano się w <u>szyderstwach</u>* należy szukać w słowniku | **A** | **B** |. Aby zachować sens tego zdania, podkreślony wyraz można zastąpić wyrazem | **C** | **D** |.

A. frazeologicznym
B. języka polskiego
C. *drwinach*
D. *napominaniach*

Zadanie 9. (0–1)

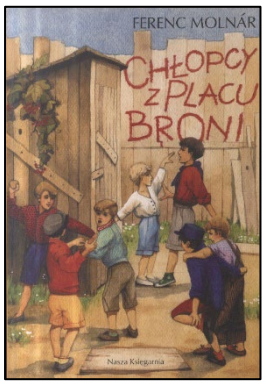
Uzupełnij poniższe zdania. Wybierz odpowiedź spośród oznaczonych literami A i B oraz odpowiedź spośród oznaczonych literami C i D.

W zdaniu *Wystarczyłoby <u>przystać</u> do was* podkreślony czasownik wystąpił w formie | **A** | **B** |. W trzeciej osobie liczby pojedynczej czasu przeszłego ten czasownik ma postać | **C** | **D** |.

A. osobowej
B. nieosobowej
C. *przystał*
D. *przystanął*

Zadanie 10. (0–1)

Uczniowie w ramach projektu przygotowali krótkie notatki na temat okoliczności powstania wybranych lektur szkolnych. W jednej z notatek zabrakło <u>trzech przecinków</u>. Uzupełnij poniższy zapis tak, aby był zgodny z zasadami interpunkcji.

W 1906 r. profesor Kornel Rupp poprosił Ferenca Molnára, który był już wtedy znanym dziennikarzem o pomoc. Chodziło o wsparcie szkolnego tygodnika, którego Rupp był redaktorem. Wspólnie wpadli na pomysł aby w czasopiśmie publikować w odcinkach powieść dla młodzieży. Rok później ukazało się pierwsze wydanie „Chłopców z Placu Broni", książki, która przyniosła autorowi sławę. Utwór został przetłumaczony na ponad 40 języków co przyczyniło się do jego popularności na świecie.

Zadanie 11. (0–3)

Na lekcji języka polskiego uczniowie jednej z klas otrzymali karty do gry przygotowanej na podstawie utworów literackich. Poniżej znajdują się wybrane karty do tej gry.

A.

B.

C.

D.

E.

F.

Spośród zaprezentowanych kart do gry wybierz dwie, na których umieszczono elementy graficzne nawiązujące tematycznie do jednej lektury obowiązkowej. Podaj tytuł tej lektury i wyjaśnij związek wybranych przez Ciebie kart z treścią utworu.

Uwaga! Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego.

Wybieram karty oznaczone literami ..... oraz ..... .

Tytuł lektury obowiązkowej: .....

Wyjaśnienie: .....

.....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania.

Anna Vivarelli

CZYIM JESTEŚ PRZYJACIELEM?

Przyjaźń fascynuje filozofów od najdawniejszych czasów. Może uznasz, że to dziwne, bo przecież nie ma nic prostszego niż przyjaźń: ja jestem twoją przyjaciółką, ty jesteś moim przyjacielem. Zapraszam cię do grona znajomych jednym kliknięciem, a ty jednym kliknięciem akceptujesz zaproszenie.

Dlaczego zatem tak wielu filozofów poświęciło tyle czasu i trudu, aby zdefiniować pojęcie przyjaźni? Może dlatego, że bycie czyimś przyjacielem wcale nie jest takie proste, jak się na ogół wydaje. Starożytny myśliciel Empedokles był przekonany, że przyjaźń jest siłą kosmiczną, rodzajem bóstwa, które utrzymuje w harmonii cały wszechświat i wszystkie jego żywioły: ziemię, powietrze, wodę, ogień. Dziś zapewne uznamy tę wizję za nieco przesadną. Trudno się jednak nie zgodzić, że przyjaźń między dwiema osobami to rodzaj harmonii, która potrafi połączyć zupełnie różne charaktery.

Filozofem, który bliżej przyjrzał się przyjaźni, był Arystoteles – jeden z najznakomitszych umysłów wszech czasów. Twierdził on, że przyjaźń jest potrzebna każdemu człowiekowi i dlatego nikt nie chciałby żyć bez przyjaciół, nawet gdyby posiadł wszystkie inne dobra. Według tego wybitnego filozofa przyjaźń jest ważna w każdym momencie życia, ale najbardziej potrzebujemy jej w młodości – by nie popełniać błędów i stawać się lepszymi ludźmi. „Kiedy dwóch idzie razem, każdy z nich lepiej działa i myśli” – tak mówił o przyjaciołach.

Arystoteles wyróżnił trzy rodzaje przyjaźni. Pierwszy to ten, który opiera się na użyteczności. Dwie osoby zostają przyjaciółmi, ponieważ czerpią z tej relacji wspólną korzyść. Jest to jednak przyjaźń już u swych podstaw wadliwa. Szybko się kończy, ponieważ nie wynika z prawdziwego uczucia. Istnieją tysiące przykładów takiej udawanej przyjaźni: czasem zaczynamy się z kimś kolegować, bo jest lubiany w klasie, a my sądzimy, że dzięki niemu też zdobędziemy popularność. Albo dlatego, że jest dobry z jakichś przedmiotów, a my mamy nadzieję, że pomoże nam na sprawdzianie. Zazwyczaj nie zdarza się ani jedno, ani drugie...

Drugi rodzaj przyjaźni jest z pewnością bardziej wartościowy: to ten, który opiera się na przyjemności przebywania w czyimś towarzystwie. Zostajemy przyjaciółmi, ponieważ lubimy spędzać razem czas, bo kiedy jesteśmy razem, śmiejemy się i nigdy się nie nudzimy. Ale... jest jedno „ale”. Przyjaźń, która opiera się wyłącznie na przyjemności przebywania razem, zawsze w końcu wygasa. Dorastamy, zainteresowania się zmieniają i nagle przepada wszystko, co nas łączyło. Przestajemy się widywać i kiedy znów po jakimś czasie wpadamy na siebie, zazwyczaj mamy już nowych przyjaciół.

Jest wreszcie trzeci rodzaj przyjaźni: przyjaźń doskonała, taka, którą można przeżyć jedynie z nielicznymi osobami. Dzieje się tak wtedy, kiedy żywimy względem drugiej osoby bezinteresowne uczucia. To przyjaźń, która nie zna ani zazdrości, ani zawiści. Pozwala nam cieszyć się sukcesami przyjaciela, sprawia, że potrafimy dzielić z nim także ból. Zapuszcza w nas głęboko korzenie i nie przemija. Daje odwagę, aby upomnieć przyjaciela, kiedy popełnia błąd, i pozwala przyjąć krytykę, gdy sami zbłądzimy.

To bardzo rzadko spotykane uczucie i Arystoteles dobrze o tym wiedział.

Na podstawie: Anna Vivarelli, *Czyim jesteś przyjacielem?*, [w:] tejże, *Kto by pomyślał*, tłum. E. Nicewicz-Staszowska, Wrocław 2018.

[475 wyrazów]

Zadanie 12. (0–2)

Uzupełnij poniższe zdania tak, aby powstało streszczenie tekstu *Czyim jesteś przyjacielem?*.

Tematem tekstu Anny Vivarelli jest ..... .

Na początku autorka zastanawia się .....

..... .

W kolejnych akapitach .....

.....

W zakończeniu .....

..... .

Zadanie 13. (0–1)

Na podstawie przytoczonego tekstu *Czyim jesteś przyjacielem?* oceń prawdziwość poniższych stwierdzeń. Wybierz P, jeśli stwierdzenie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Według Empedoklesa przyjaźń pozwala na harmonijne współistnienie przeciwieństw.	**P**	**F**
Według Arystotelesa przyjaźń zobowiązuje do przemilczenia błędów popełnionych przez przyjaciela.	**P**	**F**

Zadanie 14. (0–1)

Które z podanych niżej zdań jest <u>niezgodne</u> z treścią tekstu *Czyim jesteś przyjacielem?* Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. Różnica charakterów nie przeszkadza w zawarciu trwałej przyjaźni.
B. Prawdziwie bezinteresowna przyjaźń nie jest powszechnym zjawiskiem.
C. Radość z przebywania z przyjacielem wystarczy, aby taka relacja nie wygasła.
D. O wartości przyjaźni przekonuje fakt, że dla wielu filozofów było to ważne zagadnienie.

Zadanie 15. (0–2)

Przeczytaj poniższy fragment utworu.

– Proszę, oswój mnie – powiedział. [...] *– Ludzie nie mają czasu na poznawanie czegokolwiek. Kupują gotowe rzeczy w sklepach. Ponieważ jednak nie istnieją sklepy z przyjaciółmi, ludzie nie mają przyjaciół. Jeśli chcesz mieć przyjaciela, oswój mnie!*

15.1. Podaj tytuł lektury obowiązkowej, z której pochodzi powyższy fragment utworu.

Tytuł lektury: .....

15.2. Na podstawie znajomości całego utworu, z którego pochodzi powyższy fragment, napisz, co jest niezbędne, aby zyskać przyjaciela. Swoją odpowiedź zilustruj odpowiednim przykładem z tego utworu.

.....

Zadanie 16. (0–1)

Dokończ zdanie. Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

Wypowiedzenie *Kiedy dwóch idzie razem, każdy z nich lepiej działa i myśli* jest zdaniem

A. pojedynczym.
B. złożonym podrzędnie.
C. wielokrotnie złożonym.
D. złożonym współrzędnie.

Zadanie 17. (0–1)

Które z podanych niżej powiedzeń wyraża podobną myśl, co słowa Arystotelesa *Kiedy dwóch idzie razem, każdy z nich lepiej działa i myśli*? Wybierz właściwą odpowiedź spośród podanych.

A. *Działać na dwa fronty*.
B. *Co dwie głowy, to nie jedna*.
C. *Trzymać dwie sroki za ogon*.
D. *Upiec dwie pieczenie na jednym ogniu*.

Zadanie 18. (0–3)

Zredaguj ogłoszenie informujące o spotkaniu uczniów chętnych do udziału w szkolnym przedstawieniu pt. *Przyjaciel na zawsze*. Zachęć do przyjścia na spotkanie, używając dwóch argumentów, z których co najmniej jeden będzie nawiązywał do tematyki spotkania.
Uwaga: w ocenie wypowiedzi będzie brana pod uwagę poprawność językowa, ortograficzna i interpunkcyjna.

OGŁOSZENIE

Zadanie 19. (0–20)

Wybierz **jeden** z podanych tematów i napisz wypracowanie.

- Pamiętaj o zachowaniu formy wypowiedzi wskazanej w temacie: napisz **przemówienie** albo **opowiadanie**.
- W wypracowaniu odwołaj się do **wybranej lektury obowiązkowej**. Lista lektur obowiązkowych znajduje się na stronach 3 i 4 tego arkusza egzaminacyjnego.
- Innym utworem literackim w przemówieniu może być także lektura obowiązkowa.
- Twoja praca powinna liczyć co najmniej **200 wyrazów**.
- Zapisz wypracowanie w wyznaczonym miejscu. Nie pisz na marginesie.
- Pisz czytelnie.
- Pamiętaj, że zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem albo wypowiedzi aprobujących nieetyczne postępowanie bohatera.

Temat 1.

Napisz przemówienie, w którym przekonasz rówieśników, że *przyjaźń między dwiema osobami to rodzaj harmonii, która potrafi połączyć zupełnie różne charaktery*.
W argumentacji odwołaj się do wybranej lektury obowiązkowej oraz do innego utworu literackiego.

Temat 2.

Wyobraź sobie, że spotkałeś bohatera jednej z lektur obowiązkowych. Podczas Waszej wspólnej przygody dokonał on czynu godnego podziwu. Napisz o tym opowiadanie.
Wypracowanie powinno dowodzić, że dobrze znasz wybranego bohatera.

Elementem fabuły opowiadania uczyń sytuację przedstawioną na jednej z poniższych ilustracji.

